

Uczniowie z chorobami przewlekłymi

Jak wspierać ich rozwój, zdrowie i edukację

redakcja naukowa

Barbara Woynarowska

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN
WARSZAWA 2010

Spis treści

Wstęp (<i>Barbara Woynarowska</i>)	11
Część I. Dzieci i młodzież z chorobami przewlekłymi w szkole – zagadnienia ogólne	
1. Wpływ chorób przewlekłych na rozwój, zachowania i sytuację szkolną dzieci i młodzieży (<i>Barbara Woynarowska</i>)	19
1.1. Definicja i częstość występowania chorób przewlekłych u dzieci i młodzieży	19
1.2. Choroba przewlekła jako zagrożenie dla rozwoju dzieci i młodzieży	21
1.3. Zdrowie uczniów z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnościami	24
1.4. Zachowania ryzykowne uczniów z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnościami	25
1.5. Utrudnienia w funkcjonowaniu w szkole	26
1.6. Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z chorobami przewlekłymi	28
Literatura uzupełniająca	41
2. Opieka zdrowotna nad uczniami z chorobami przewlekłymi w szkole (<i>Barbara Woynarowska</i>)	42
2.1. Koncepcja i organizacja profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami	42
2.2. Zadania pielęgniarki szkolnej w opiece nad uczniami z chorobami przewlekłymi	48
Literatura uzupełniająca	50

Część II. Wybrane choroby przewlekłe u uczniów

1. Astma oskrzelowa (<i>Andrzej Boznański</i>)	53
1.1. Informacje podstawowe	53
1.2. Problemy dzieci z astmą oskrzelową	59
1.3. Sytuacja szkolna dzieci z astmą oskrzelową i wspieranie ich leczenia	60
1.4. Objawy zaostrzenia astmy oskrzelowej i postępowanie w przypadku ich wystąpienia	63
Literatura uzupełniająca	65
2. Białaczka i inne choroby nowotworowe (<i>Teresa Jackowska</i>)	67
2.1. Informacje podstawowe	67
2.2. Problemy dzieci z chorobą nowotworową	74
2.3. Wspieranie dzieci z chorobą nowotworową	76
2.4. Pomoc w powrocie do szkoły i wspieranie uczniów wyleczonych z choroby nowotworowej	80
Literatura uzupełniająca	82
3. Cukrzyca (<i>Ewa Pańkowska</i>)	84
3.1. Informacje podstawowe	84
3.2. Problemy dzieci z cukrzycą	88
3.3. Sytuacja szkolna dzieci z cukrzycą	90
3.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z cukrzycą	94
3.5. Zasady postępowania i udzielania pierwszej pomocy w przypadku ciężkiej hipoglikemii i znacznej hiperglikemii	95
Literatura uzupełniająca	98
4. Fenylketonuria (<i>Dorota Korycińska-Chaaban</i>)	100
4.1. Informacje podstawowe	100
4.2. Problemy dzieci z fenylketonurią	104
4.3. Sytuacja szkolna dzieci z fenylketonurią	106
4.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z fenylketonurią	107
Literatura uzupełniająca	110
5. Hemofilia (<i>Anna Klukowska</i>)	112
5.1. Informacje podstawowe	112
5.2. Problemy dzieci z hemofilią	116

5.3. Sytuacja szkolna dzieci z hemofilią	117
5.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z hemofilią	119
5.5. Zasady postępowania i udzielania pomocy w przypadku wystąpienia krwawienia	119
Literatura uzupełniająca	122
6. Mózgowe porażenie dziecięce (Marek Kaciński)	123
6.1. Informacje podstawowe	123
6.2. Problemy dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym	124
6.3. Sytuacja szkolna dzieci z mózgowym porażeniem dzie- cięcym	128
6.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z mózgowym pora- żeniem dziecięcym	131
Literatura uzupełniająca	135
7. Mukowiscydoza (Dorota Sands)	136
7.1. Informacje podstawowe	136
7.2. Problemy dzieci z mukowiscydozą	139
7.3. Sytuacja szkolna dzieci z mukowiscydozą	141
7.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z mukowiscydozą	142
Literatura uzupełniająca	145
8. Niedobór wysokości ciała (Barbara Woynarowska)	147
8.1. Podstawowe informacje	147
8.2. Problemy psychospołeczne związane z niedoborem wzrostu u chłopców	151
8.3. Problemy psychospołeczne i sytuacja szkolna dziewcząt z zespołem Turnera	155
Literatura uzupełniająca	158
9. Niedosłuch (Małgorzata Mueller-Malesińska)	160
9.1. Informacje podstawowe	160
9.2. Problemy dzieci z niedosłuchem	165
9.3. Sytuacja szkolna dzieci z niedosłuchem	168
9.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z niedosłuchem	171
9.5. Zasady postępowania w przypadku nasilenia się zaburzeń słuchu	174
9.6. Profilaktyka zaburzeń słuchu u dzieci i młodzieży	174
Literatura uzupełniająca	177

10. Otyłość (<i>Barbara Woynarowska</i>)	179
10.1. Informacje podstawowe	179
10.2. Problemy dzieci z otyłością	183
10.3. Sytuacja szkolna dzieci z otyłością	186
10.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z otyłością	188
Literatura uzupełniająca	192
11. Padaczka (<i>Tomasz Kmieć</i>)	194
11.1. Informacje podstawowe	194
11.2. Problemy dzieci z padaczką	199
11.3. Sytuacja szkolna oraz wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z padaczką	201
11.4. Postępowanie i udzielanie pomocy w przypadku wystąpienia napadu padaczkowego	206
Literatura uzupełniająca	209
12. Zakażenie HIV (<i>Magdalena Marczyńska, Małgorzata Szczepańska-Putz</i>)	210
12.1. Informacje podstawowe	210
12.2. Problemy dzieci żyjących z HIV	214
12.3. Sytuacja szkolna i wspieranie uczniów żyjących z HIV	216
Literatura uzupełniająca	220
13. Choroby układu sercowo-naczyniowego (<i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Monika Kowalczyk</i>)	222
13.1. Informacje podstawowe	222
13.2. Problemy dzieci z chorobami układu sercowo-naczyniowego i ich sytuacja szkolna	226
13.3. Rola i zadania szkoły we wspieraniu rozwoju i leczenia dzieci z chorobami układu sercowo-naczyniowego	230
13.4. Zasady postępowania w przypadku wystąpienia/nasilenia się w szkole zaburzeń ze strony układu sercowo-naczyniowego	234
13.4.1. Omdlenie	235
13.4.2. Ból w klatce piersiowej	237
13.4.3. Zaburzenia rytmu serca	238
13.4.4. Pierwsza pomoc w przypadku zatrzymania krążenia	241
Literatura uzupełniająca	242

14. Choroby układu oddechowego (<i>Henryk Mazurek</i>)	244
14.1. Alergiczne zapalenie błony śluzowej nosa	244
14.1.1. Informacje podstawowe	244
14.1.2. Sytuacja szkolna ucznia	247
14.1.3. Wspieranie ucznia w szkole	248
14.1.4. Zasady postępowania przypadku nasilenia objawów	250
14.2. Rozstrzenie oskrzeli	250
14.2.1. Informacje podstawowe	250
14.2.2. Sytuacja szkolna i wspieranie ucznia	252
14.3. Przewlekłe śródmiąższowe choroby płuc	253
14.3.1. Informacje podstawowe	253
14.3.2. Sytuacja szkolna i wspieranie ucznia	254
14.4. Gruźlica	255
14.4.1. Informacje podstawowe	255
14.4.2. Sytuacja szkolna ucznia	256
14.5. Nawrotowe infekcje układu oddechowego	257
14.5.1. Informacje podstawowe	257
14.5.2. Sytuacja szkolna ucznia	257
Literatura uzupełniająca	259
15. Przewlekłe choroby przewodu pokarmowego i wątroby (<i>Marek Woynarowski</i>)	260
15.1. Choroby przewodu pokarmowego	261
15.1.1. Bóle brzucha	265
15.1.2. Zaparcia stolca	268
15.1.3. Celiakia	271
15.2. Żywienie pozajelitowe i przetoki żołądkowe lub jelitowe	274
15.3. Choroby wątroby	276
15.3.1. Wirusowe zapalenie wątroby	280
15.3.2. Przeszczepienie wątroby	283
Literatura uzupełniająca	
16. Wybrane zaburzenia psychiczne (<i>Tomasz Wolańczyk, Tomasz Srebnicki</i>)	284
16.1. Zespół nadpobudliwości psychoruchowej	284
16.1.1. Informacje podstawowe	286
16.1.2. Problemy w funkcjonowaniu dzieci z ADHD	287
16.1.3. Sytuacja szkolna dzieci z ADHD	288
16.1.4. Wspieranie rozwoju i leczenia uczniów z ADHD	
16.1.5. Postępowanie w przypadku zaburzeń koncentracji uwagi	289

16.1.6. Postępowanie w przypadku impulsywności	291
16.1.7. Postępowanie w przypadku objawów nadruchliwości	292
16.2. Zaburzenia tikowe	293
16.2.1. Informacje podstawowe	293
16.2.2. Sytuacja szkolna dzieci z zaburzeniami tikowymi i wspieranie ich leczenia	296
16.3. Odmowa chodzenia do szkoły	297
16.3.1. Informacje podstawowe	297
16.3.2. Sytuacja szkolna i wspieranie leczenia dzieci odma- wiających chodzenia do szkoły	300
Literatura uzupełniająca	304

Aneks. Zasady kwalifikacji lekarskiej uczniów z zaburzenia- mi i chorobami przewlekłymi do zajęć wychowania fizyczne- go (Barbara Woynarowska)	306
---	------------

O Autorach	322
-----------------------------	------------